

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer ha-Milu'im

Schönhack, Joseph

פסוי, קאהנייש

Varsha, 629 = 1869

פ תוא

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9688

(זיילען; פֿאַלייאַר) עמודים נתונים בזויות החומה לחוקם, ובל"מ "אתיק".
עתר ת' ויבצעני (חיונו ט) ויעתיר יתי (בערייכערן) מלש' בצע, ויהיה פירשו אשר היה פותח ידו ומעשרני.

פ

פראה (עירו' יא:) פיאה מתרת (שמרייף, שנור) קליעה מזמורות וכדומה נמתחת מכלונס אחד להשני.
פארי (ז"צ יח.) דהדר פארי; -ענ' פרי ונידול (וואכסען).
פג (סה"ר, לכוסתי) טוסון פניין; מל"מ [ע"ע פלג לקמן] ענ' חלוף ותמורה (וועכסלען; פֿערשיעדען) פי' סוסים שונים.

פגרי פלאה (סה"ר, כמעט) ע"ע כאמי שצ"ל, שרני" *πορνη* זונה.

פגם (קדוש' סז:) הפגום שבשניהם, בושת ופגם (פֿעהלער, פֿעהלערהאפֿט) מע' פגם ד.

פגם (זכו' לה:) נמל פגם וצרם אזנו; כמו "פניון" *pugion* א' קורצער דאָלד.

פגם (ז"ר כ) בגדי אדה"ר שהן דומין לפגם רחבים מלמטה וצרים מלמעלה, נראה שיש לגרום פגם" *πηγος* א' ארט קלייד) מין בגד שנעשה כן.

פוגני (מר"ש ד ח) באגרתא ובפוגני ניגמי; אין מבאר למלים אלה; ואולי הגי' ובמגני נוגמי" *magno nuntio* (גרָאָסע בעקאנטמאכונג, פֿערקנידיגונג) ע"ע בוגני לעיל.

פגע גל"מ (קהל' ט יא) עת ופגע (צופֿאלל, אונגליקספֿאלל) מקרה ואסון.

פגע (קהל' יז ח) קבל ה' פגיעתי (ביטטען; גוט זאגען) ענ' בקשה והשתדלות.

פגע (סנה' פא:) קנאין פוגעין בו; ל"מ

(סמ"ז ח טו) גש פגע בו (בעשמרא-פֿען).

פגע (מר"ש ח ז) שדין ופגעין (סנוט' טו:) שיר של פגעים (שלעכטע גייסטער).

פגר ת' גו (משלי יוד יג) פגר (קאָרפּער) גוף.

פגש (ירו' סנה' ז) ותפגוש אותם (אביגיל) שהוקרו כולם; דורש המלה מלש' בית החצים ובית הפגושות (א' ארט פֿפֿייל) ופי' "ותפגוש אותם" שעשתה אותם יורים כחץ, ע"ע פגשא.

פדא (ע"ז ט) בפדא ופלמודא (דגים) דדמי רישייהו לדטמאים; מין דג מהור.

פדא (ירו' ר"ה ח) פדא בסיליאום; צ"ל "פרא" *πρῶ* (פֿאָר) ע"ע אנריפס.

פדגרא (ירו' מעס' ח) מן די ירום פדגרא; אולי צ"ל "פודגרא"

πυτ-υργος (געוועכסע ערצייגער) הוא הנץ (בליטה-אויגע) שבראש הפרי המתמעט ונופל אחרי כי יוגמר הפרי. **פדה** (זרכ' ס) חרב של ב' פיות (שארפֿע).

פיו (כלל' ט) פיו של צמר; כע' פוף.

פיוול (ז"ר לו) שם לשלית ויפת לפיוולא; יש לגרום "לפנולא"

paenula א' דיכטעס אָבערקלייד בייא ד' ארמיי) בגד מוכשר למלחמה.

פיוול (טוס' ז"מ ג) פוילאות וילסאות לא סכר *palla, pallium* (פֿאָר-האנג) מין וילן ומסך.

פוז (זמ"ר ד) שהיה הוהב קולו פוז (קלינגענר, שאללענר) ענ' צלצול.

פוזווא ת' כלי פז (חיוז כח יח) מאני פוזווא (פֿיינעם גאָלד).

פזח (זיר' ז) כנוי לנוירות.

פזמריקון (מד' סהל' יח) ואויבי נתת לי עורף, אמר פזמריקון שלי

שלי הוא, שנאמר זאת ליהודה (יד בעורף אויבך]; צ"ל "פטריון" πατριον (פאטערליך, ערבליך) ירושת אבות (שהידים יהיו בעורף אויב).
א) פח (פ' אסמך נ ח) כד פח ואשתדך מרות חסרא; כערכי פג ופכה (ניכמערן ווערדען).

ב) פח (סה"ר, עד שיפוח) הכנסתי פחה בלילן של מצרים; ל' פחות (פערמינדערונג).

ג) פח (שמ"ר מג) שנתנו פחה בעולם בעגל (קראנקונג) מפח נפש.

ד) פח (נדל' נח.) שקל דקולא פחיה כופרא (שמייערען) ענ' טיחה, כע' פח ג.

פחה (עזרא ה יד) פחה שמה (פאשא, שמאטטהאלטער).

פיחה (ירו' עירובין י) שנתלש רוקו כו' בפחה; בש"ס (עירו' נט.) הגי' "בכיתה" (שליים) רוק עבה, עיי"ע כיה.

פחי; עיי"ע חפיה לעיל.

פחר (איוב נ ח) ונסיב ליה פחר (שערבע) חרם.

פחתן תר' שוחה (ירמ' יח כ) פחת (גרובען) ל"ס. תר' שקערורות (ויקרא יד לו) פחתן (פערטיעפונג).

פט (ח'י נראשית מט כב) ופטית שיניה כל כפיא pateo (ערשערעקען) ענין גידול והתפשטות.

פמוטרת (ע"ז יד.) בנות שוח ופמוטרות patetarum (א' ארמ דאטעלן); אבל בגמרא שם גורם רבב"ח, כפמוטרותיהם" (שמייעלע) והם הנקראים במשנה בכל מקום "עוקץ".

פטייה (ירו' סנהדרין י) נמנה בפטייה של מלכים; כערך אפטייה ואספטייה spatium (צייט-רעכנונג).

א) פטם (חוס' שניע' ה) הצבעין והפטמין; המפרש כתב, מוכר כדים א"כ צ"ל "פטמין" בסכ"ך מן πιδος (טאָננע).

ב) פטם (ירו' כלאים ח) פטמא של אבטיח (ד' פיללונג, פלייש) האוכל הרך שממלא ומפטם את האבטיח, מע' פטם א; או ענינו "גופו", ומוזה: חמי לי פטומיה, בע' פטם ג. (תל"ש נ ח) קמל יתנא תרתין פטומין וחד שבק.

פטם (נ"ז נג:) עשר פטסאות למאה πυτιζω pytisso (אויס שפיר קען) ענין פליטה; פי' כלים שפולטים ומזיעים מדופניהם, שאינם שרופים כל צרכם.

פטק (ספרי סחזינו) חמאת בקר אלו הפטקים והגמונים; עיי"ע אפטמיקוס לעיל.

פטקלין (נ"ר עד) פטקלין טב; צ"ל פטקלין "πεταλος" (א' פֶע-טעם קאלב) עיי"ע.

פטר (ירו' שניע' ה) מהו בנות שוח, פטוריה; ע"ע פמוטרת לעיל.

פטרגום (קס"ר, יש רעה); צ"ד פטרגום.

פטרוכא (קס"ר, החכמה תעו; כע' פטטרוכא (מאסטדארם) הלחולת.

פטרתא (סס"ר, צאינה) כהדא פטרתא דרמוני, דכל הדא פטרתא מתחזי מלנו; צ"ל "פרנותא" πυρηγος (קערן) חרצן וגרגיר, וכן הוא בשמו"ד (יב) פרנתא דרמוני, ובבמ"ד (יב) הגיר' "פרנתא" וצ"ל "פרנתא", עיי"ע פטרה.

פייג (איכה נ יח) לפייגא צלותא די לך (שוואַכען) ענין רפיון, מע' פג א.

פיוט (ירו' עירו' ז) פיוטות מקחן מקח; כמו "פעוט" putus (קנאבע) תנוק ונער.

פיונטא (ירו' סנהדרין יח) יהבין ליה פיונטיה opinatus (איינ-בילדונג; מיינונג) דעתו ורצונו.

א) פיום (וי"ר כו) ופורעין זה לזה בפיוסין; צ"ל "בפנוסין" fenus (וואוּכער) רבית והוספה.

(ב) **פיוס** (פסיקתא כא) כשהוא יוצא לפיוס; ובבב"ר הגי' למיוסס"

μυμος (שוישפיעל) מיני צחוק.

פיירן (קה"ר, טה יתרון) והיה פיילן נהוג *φιαλη* (טאסע, שאלע)

עושה קערות וכלים.

(א) **פלא** (ת"י שמוס ח יח) ואעבד פלאן (וואונדער) ל"ם.

(ב) **פלא** (נדריס כא.) לא נתנה נזירות אלא בהפלאה (ערקלאָרען, דייטליך).

פילא (ירו' שזוע' ג) ענבא דפילי; שם פרי מרובע.

(א) **פלג** ת"י ויפג לבו (בראשית מה כו) ופליג לביה; כמו "ופריג" ענין חלוקה ותמורה.

(ב) **פלג** (צ"מ נד.) אינו אלא כמפליגה (פערשטאָססען, ערווייטערן; זיימען) שהיה, רחוק מקום וזמן; ודחוי.

פלהדרין (ירו' יומא ח) לשכת פלהדרין; כע' פרהדרין, שם במשנה.

פלחא (איוב מא טז) היך פלחא ארעיתא (מיהלשטיין) אבן הריחיים.

פלט ת' ורוחב מים (איוב לז י) ופלטיות מיא *fluto* (פליעסען, פלוטהען)

נוילה וזרם; והעברה, עיי"ע פלט ב.

פלטא (סה"ר, גרד) אהליות ר"י אמר פילטא *foliatus* (אָהל אויס נארדען בלאָטטערן) מין שמן יקר.

פליטור (ירו' צ"מ ג) דיהב לחבירו פליטורין בשוקא *pultarius*

(א' געפֿעס, געשירד) מיני כלים.

פלטר (צ"ר סט) מרביצים אותם בפלטרויות *πλατεια* (שטראם-

סע) פי' ברחובות.

פלכיד (ירו' דמאי ד) הוה מפיך פלכיד דימינא לשמאלא; צ"ל "ברכין"

βραχιον (ארם, ערמעל) לבוש הזרוע [מג].

פלמנמר (ירו' חעניס צ) מפתח של פלמנמר (קאָסטמען) כערך דיפלמטור ופלוטמטור.

פלמוסטום (מנחות פה:) מנו להם פלמוסטום אחד (קריע-נער) איש מלחמה, עיי"ע. ובספרי (צרכה) הגיר' "פמולוס" עיי"ע.

פלנקירא (שמ"ר ט) שמא פלנקירא יש למעלה; כערך פלנק *φιλευεικία* (צאנקזוכט) מחלוקת.

פלומפירון (ספרי נלק) מלה"ד לקטרון שהשלים שניו ולא שמש פלומפילון שלו אלא ברת והלך לו *primus pilus* (הויפטמאנן ד' דריטע קאָמפאניע) מין שר ומושל.

פלסטינא (צ"ר ז) בג' ארצות בפנוקיא *Phönizien*

בערבי, ובפלסטינא *Palästina* היא ארץ ישראל, נקראה כן ע"ש פלשתים.

פלופה (ירו' תרומות י) סב סן איבה והב לפלופה *pulpa* (פלווישיגע, צוקאָסט) תבשיל בשר וכדומה.

פומא (ירו' נדריס ז) מחמי חבירי בפומא (איינגאנג) פתח ושער.

פומביינא (קדושין לז.) דעביד ליה בפומבייני; הטיב חכם אחד להגיה "בפומברייה" *vimbria* (זוים, געבראָם) שפת הבגד.

פמרים (זכורות נה.) ירדן יוצא ממערת פמרים

[מג] פלכיד (ירו' דמאי ד) ובירושלים היה מפיך פלכיד דימינא לשמאלא [לסימן שכזר עליו לקבל עוד אורחים] ובבב"ר הגיר' "הוסף יד אונקלי שלו". והנה צע' אונקלי

כחצתי שמלת אונקלי *αγκλη* הוא סס להזרוע (ארם) וע"כ קראו חז"ל ללבוש הזרוע [שלא היה מחובר עם הבגד] "בית אונקלי" או "יד אונקלי" וגם "אונקלי" סחס, והנה מלת "אונקלי"

היא בל"י נרדף למלת ברכיין *βραχιον*, וע"כ נראה שגם כאן צ"ל מפיך ברכיין דימינא כו'. והכוונה ללבוש הזרוע, כמלת אונקלי שבמדרש איכה, ועיי"ע עיבל לעיל.

פמיים *peneas*; וכן כתב גם החכם
בישאנ"ג שהוא יוצא ממערה הזאת, גם כי
אין ראשיתו ממנה.

פן (דנניס כט יז) דליביה פני יומא דין
(קעהרען, אב-, צוריק-קעהרען).

פנאי (קסלג זי) ארום הוה לי פנאי
(מוסע, רוהע, מיססיגע צייט)
עת מנוחה לפנות מעסקים, מערך
פן ב.

פנאים (זמ"ר יא) וישמרך שלא תהא
עשווי במדינה פוניאם (*funus*)
funestus (פערדערבליך, אונגליקליך
דורך מאַרד א' ז' וו') מוכה ומעונה.

פנגום (מכילתא יתרו) לא נתתיה פנגום;
צ"ל, פנגום "*pignus* [אונטער-
פפאָנד) בערבון, שאשלם אח"כ] אלא
עד שלא נתתי המצוות הקדמתי לכם
מתן שכרם.

פנדר (ז"כ מה) דליום ופנדריות הוליכה
לה למרחץ; צ"ל "בנריות"
(באדע-קליידער) עיי"ע.

פנדרוק (ירו' גיטין ז) פונדקאות עצמן
ולא עמד כמו שלא מת מאותו
חולי *sendicae* (קאלדויגען, דאָרמע)
מאכל ותבשיל ממעיים, שקשים
להתעכל.

פנדרר (ירו' ז"כ ז) כמין פנדור; כמו
"פנדה וחגורה" (גירמעל).

פנה (ילמד' ויקרא) פנה לקרתני
(בעפרייען) עשהו חפשי, מע'
פן ב.

פנה (ז"ק פא:) פונין לאחורי הגדר
(זיך רייניגען) נקיון הגוף, ומוה
(ירו' שבת ו) ר' אלעזר עאל לפוניה [פי'
לנקות גופן] אתא אכטינס דרומי ואוקמיה
[כדאיתא ספור כוה גם בש"ס] והמפרש
שכתב "פוניה שם מקום" שגה.

פנרי הבא על הפנויה (יזמות סא:)
נקי וחפשי מאישות (אונפער-
הייראטהעט).

פנים (ז"ל ח) מה לפנים; ל"מ
(פאָרהער, פאָראויס) ענין

קדימה ביחס הזמן והמקום.
פנים (מגילה יב.) הם לא עשו
אלא לפנים (צום אנזעהען,
צור שיין) למראה עין.

פנים ל"מ (מ"א ה כט) מלפנים
ולחיצון (אינווענדיג, אינגערן)
הפך מלשון חוץ.

פנס (תוס' ז"כ ו) קנקנים ונמצא
פנוסיות; צ"ל "פמסיות" כמו
בש"ס (ז"כ זג:) עיי"ע לעיל.

פנסמיה (ירו' ז"כ ח) בעי מימר
פנסמה ולא אשכח; גרסת
המוספי "פנסמיה" עיי"ע.

פנסור (ילמד' שופטים) והיה הפנסור
שלה עומד על פתח המדינה;
מל"ר *finis* (גראַנצע) פי' שומר הגבול
לקחת מסים.

פנק (פסיקתא כג) בעי למיתן ליה
כפניק בתרייתא, וי"ג "כנפיק";
עיי"ע נפיק לעיל.

פנקר (ז"ק קיט:) לא גירין ולא פונקלין
peniculus (בישעל, שארפי)
קבוצות צמר למזור וכדומה.

פנתא (משלי ז ח) לקבל פנתא (ווינקעל,
עקע) זוית.

פס (ירו' ז"מ ז) מצא בין פסים
לפסים; כמו "פצים" (שמאלעס
ברעטבען, פערקליידונג) פצימין שעל
גבי הפתח.

פס (יומא כו.) בואו והפיסו; מע'
פיים ג, ענין גורל (לאָאָז).

פס עיי"ע פיסה לקמן.

פסיאית ת' דבור על אפניו (משלי כה
יא) דמליל פסיאית; אולי
צ"ל "אפתיוס" *aptus* (פאסענר,
שיקליך).

פסג; לד"ק ל"מ (תהלים מח יד)
פסגו ארמנותיה (דורכ-
שטרייפען). ומפסגו בשדות וכרמים (תוס'
ז"מ ז). (ז"ק פא.) מפסג ועולה, ורש"י
פי' "מנתק".

ב) פסג (כ"ר ק) פסיג חרעד (שטייגען) ענין עליה והתרוממת, ומוזה (ירו' פאה ו) פסיגין זו על גב זו (געשטיע-גען, געהויפט) צבורים ומנושאים זה על זה.

פסגא (בעפרייען) כערך פשגא.

פסגת (ירו' נדריס ד) תמחוי החוור כו' פסגתא; מין מאכל שמוב לאכול רק מעט ממנו.

פיסה (צמ"ר יט) ומקיפין פיסה גדולה (א' שמרעקע) שמה רב; מל"ד *passum* (אויסשמרעקען).

פסטריין (קס"ר, הגדלתי והוספתי) אמר שהע"ה כל תורה שלמדתי בזקנתי פסטריין באף נתקיימה בי *posterus* (נאכהער, צולעצט) אחרי כן; פי' לעת זקנתי, ודרש "באף" ענין הוספה כהוראתו הרבה במקרא, וזהו: הגדלתי והוספתי.

פסיון (ת"י ויקרא יג כז) אין הלכא תהליך פסיונא (אויסברייטען, צונעהמען) ענין הוספה ונידול (נגעים ח). **פסל** ל"מ (שמות כ ד); (געהויענעם-שטיין-בילד, געמצענבילד) לבעבור שיפסלוהו (אויסהויען, פארמען) ויחצבוהו מאבנים.

פסלק (תוס' דמאי ח) אגווים דורמסקניות ופסלקאות; נראה שצ"ל "פונסקאות" (האזעלניסע) כערך פנדק ב, מין אגווים קטנים.

פסים (ירו' עירובין ט) חלוקה בפסיסיות (שמאלע ברעמכען) פסים צרים.

א) פסע (שמ"א כ ג) ארי כפסעא חדא (טריט) פסיעה. (שנה ק:). מיפסע פסיעה (איבערשרייטען).

ב) פסע (ירו' סוכה ח) שדרכן לפסע (אבטהיילען, צערטהיילען) להפרד ולהבדיל. (שנה קי.) ליפסעה.

א) פספס (ירו' שנה ג) מהו מחרכין לו מפספסין לו (וענגען) לשון הבהוב.

ב) פספס (מדות ח) וראשי פספסק מבדיל. (תוס' זכמים ז) שני פספסק היו בבית החלפות (פפארטמכען) כערך פשפש ג.

א) פסק (חולין נא.) ואי מחייה אפסקיה; מלשון "פסקי"א" (גורט) פי' להקפו ולרחבו.

ב) פסק (דצ"ר ה) ועשה עצמו (ר' מאיר) מתפסק *fascinum* (בעהעקסען מיט ד' אויגען, בעשרוייאונג) ענין עין הרע שיחשבו לסגולה לרוק בהפנים של החולה.

ג) פסק (צ"מ ע:) יצא השער פוסקן (בעשטיממען, בעשליעסען).

פסקי (מגילה יח.) דהו עיילי פסקי פסקי. (עירובין ג.) פסקי דארזא (אבטהיילונג, שניטצען).

פסקין (תוס' עירובין ז) החרים והפסקין *piscina* (פיש-בעהעלמער, וואססער-שמאנדער) כלי גדולה שישימו בה מים ודגים.

פסקינאן (ירו' יומא ג) אשכרוע פסקינאן; צ"ל "פסקינאן" *πυξινος* (בוכסבוים-האלץ) כע' פקסן ב.

פסקוניות (סנהדרין מד:) רוח פסקוניות; המלאך גבריאל, רש"י.

פעפע (ירו' יומא ח) פעפענו את הכתלים. (ירו' שנה ז) המפעפע נושים (ערווייכען, צערשלאגען, דורכ-דרינגענד מאכען) ענין רכוד וכתוש, ומוזה (שנה קט.) פעפוע בצים, ענין טרוף וערוב. (איוז יא ז) דפעפועא דקבלא.

פער (סנהדרין ס:) הפוער עצמו כו' (ענטבלאסען) מל"ם.

פיפה (ירו' כלאים ט) דלא מוקמי כו' בגין פיפה; כע' פיף, או הוא כע' פעפע לעיל (איינמישען); ענ' טרוף וערוב.

פפוסיא (מד' שמואל ה) ב"ז צר צורה והוא נותן פפוסיא לתוך סממניו (ליים, פירניץ) דבק הניתן בצבע שיאחה הישב על הגליון וכדומה.

פיפור אחד הוא (ירו' כלאים ו) ; כע' אפיפירות (שפאליער)

הקנים שמדלים עליהם הגפנים וכדומה . **פיפורה** (ע"ז יא .) פיפורה לדוכסא ; מין נשיאות וממשלה .

פיפוריא (ת"י דברים כו ג) וצינייא ופיפוריא . (ירו' ריש פסחים) הדא פיפירות ; מין קופה גדולה קלועה מפפיר, ע"ע .

פפלוון (ירוש' עירובין ו) היו שם פפלוונות כמו שהן בתים pavilion (נעבענ-זייטענ-געביידע, פלוי-נעל) בתים נמשכים משני צדי הבית הגדול לאחוריו .

פיץ (נדס לא .) פיץ מלחא ; מל"מ (שמרייען) ענין פוור .

פצד ת' אפיקי נחושה (איז מ יח) פצירי (רארען, בארדען ; פֿעסטע) .

פצה תר' הבמחנים אם במבצרים (צמד' יג כ) הבפצחין אם בכרכין , וכן ת' פרוזות (זכרי' ג ח) פצחין (אָפֿפֿענע פלאַטצע, דאָרפֿשאַפֿט) ; אבל נמצא גם ת' מבצרו (תהלים פט מה) פצחוי (?). **פצם** (תר"ס ו ח) פצימי ספרא כו' ואתגוללו פצימייא (בלאָטער) דפי הספר .

פצם (מנח' לז:) הניחה בפצים כו' שיש לה פצימין ; כע' פס א לעיל , דף או עמוד דק . (סוכס יט.) אכסדרה שיש לה פצימין ; עמודים ומזוזות (פֿפֿאַסטע) .

פצר (שמ"א טו כג) דפצר ומוסיף על מלי (מערהען, צוטהון) ענ' הוספה . **פיקא** (ירו' סוכס ג) נמלה פטמתו כו' פיקא (שטיעל) העוקץ שהוא מתבנית פיקא (קעגל) .

פיקא (שצט קמז:) אין יורדין לקורדימא כו' משום פיקא ; כמו "פקעא" (אויסגלייטען) פי' המיט מחלוק ויבא לידי סחיטה .

פקד ; ל"מ (בעפֿעהלען, עריני-נערן) . (שצוט' מה.) שבועה

שלא פקדנו אבא . (גיטין נ:) בשמר פקדתא ; פי' שמר צוואה .

פקד (ב) (פסח' לג:) משקין מפקד פקירי . (כמו' ו.) דם מפקד פקיד (אויפֿבעוואהר'ט) פי' כנוס וטמון במקום אחד .

פקד (ג) (מנח' לז.) עד שהראשונה פקודה (אויפֿהערען, פֿעהלען) ענ' הפסקה מניעה וחוסר .

פקה ל"מ (שמות ד יח) או פקה או עור (זעהענדער) ; והושאל ללב מבין (שצט קנג.) פקחין שבהם נכנסין (קלוג , אויפֿמערקואם) ; גם הושאל לאוזן שומע (יבמות קיב:) פקה שנשא הרשת (האָרענדער) .

פקע (א) (זצח' פו.) נחלת . שפקעה מע"ג המזבח (אבשפרינגען) מע' פקע א' וח' .

פקע (ב) (גיטין לז:) מפקיע עצמו מיד (בעפֿרייען) מע' פקע ד .

פקע (ג) (תוס' פסח' ה) והיו כהנים מפקיעין בדם עד ארכובותיהם ; כמו בש"ס (מנח' קג:) "משקיעין" (וואטען ; גליטשען) .

פקע (ד) (כמו' מז.) שמר פקעתא (שטאַרען, מיסיגאנג) ענ' במלה .

פקע (ה) (יבמ' לז:) דפקיע שמייהו (בעקאנט) ענ' פרסום והודעה . (גיטין לו , שצט ל:) שתה ופקע ; פי' הודיע וגלה הדבר .

פקע (ו) (תר"ס א ג) הוו מנגנין פקעין ; בלס"ז פק"ע (געריישפֿאַלל וועלצען) , תנועת הגלגלים בקול נשמע , מע' פקע ו .

פקפק (ירו' סנה' ג) לפוקה כו' פקפוקי דברים היו שם (שטילכעלייא) דברי חרודין ועוקצין , מע' פיקא לעיל . (שס) א"ל כד תיפוק פקפוקתך (שוואַכע , וואַנקען) פי' כאשר תוציא אל הפועל חפצך ורפיון לבך .

פקק (צ"ק פא.) ובגפנים מן הפקק קנאַטען

(קנאטען) הקשר אשר בהשריגים .
פקר (מוס' כלאים ה) הפוקרות והציפה
 אין בהם משום כלאים ; כע'
 פוקרין (שור פֶאָן וואַללע) גו הצמר .
פקתא (חס"ל , והשתיה) אין אונם ,
 בפקתא ; כמו "בפתקא" (א'
 ארט גראַסער פֶאָקאל) מין כוס גדול ,
 ע"ע פתק ג' וע' פסקן .
פרא (ירו' ר"ה ה) פרא באסיליאום
 πρῶ (פֶאָר) לפני [פרא , הוא
 ט"ס] ע"ע אנריפס .
פראגון (מד' סה"י יב) מה לך יוצא
 לידקר) בפראגון ; צ"ל "לוקה
 בפרגל" ככע' פרגל ב .
פראידתין (ירו' יומא ה) פלהדרין
 פראידתין ; כע' פרטוטי
 (פֶאָרנאהמסמע) ע"ע .
פראג (א) פראג (ירו' סעניא ג) מתריעין על
 פרגיא של פשתן . (זמ"ר ז)
 גינה כו' בערב היית נאה ומשובחת
 ובבוקר הרי הפרגת *fregi* (פֶערלעטצען ,
 פֶערניכמען) ענ' השחתה .
פראג (ב) פראג (ת"י זכ"א מח יוד) פראג את ידו
 παρὰ (אנדערס-אב-לענ-
 קען) ענ' נטייה מהמורגל .
פראגמטום (שמ"ר יט) הפראגמטום
 עמד בלילה
 πραγματοευτης (קויפֶמאן) סותר .
פראגנא (תכ"ש ה ה) שיראה פראגין ;
 ע"ע פראגנא לקמן .
פראגינין (ריש חס"ר) בלו פראגינין ; ע"ע
 פראגרון (האנדווערק-שטייער)

מין מס .
פראדסקן (ירו' זינה ז) פראדסקין הוו
 מעשנין מעיו"ט ; כע'
 "עראדסק" בש"ס שם (זינה ז) .
 (פֶייערפֶאָנגען) שם כלי ברזל .
פראדקל (ירו' זכ"ו ז) ; צ"ל "פראדל"
 (נאקענשלאג) הכאה בעורף .
פראדשנא (תמו' חוכה נד) ערק ושדר
 פראדשנא בביתא ; יש
 לגרום "פראדשנא" *pro-dua* (אנשמאט
 ד' פֶיהרער , קאַנוול) ממלא מקומו .
פראדתיקין (תכ"ש ו) אגרון ופרדותקין ;
 צ"ל "פראדתיקין" *προσταγή*
 (בעפֶעהלע) ענ' פקודה וצווי , כע'
 פראסתק א .
פורה (ירו' ז"ק ז) אפיק פלמירא
 פורה *πορρω* (פֶאָרווערטס ,
 ווייטער) , פי' שהוציא חנותו לחוץ מסדר
 עמידת יתר החנויות [מד] .
פורהגנא (ז"ק קיז) פורהגנא דמלכא ;
 כע' פורהגבן *προηγμῶν*
 (אנשמאט ד' געביעטער) .
פורהנג (גיט'י מד) פורהנג נכרי ; כע'
 אפורהנג .
פרווד (תמו' נד) בבל וכל פרוודהא
 (אומגעגענד , פֶאָרשמאָרטע)
 כע' פראבר ופרווד .
פראז (ז"מ סטז) המפריו על שדהו ;
 מע' פראז א . שמפריו ומגדיל
 החוב , וי"ג "מפרין" שמפרה ומגדיל
 (פֶערגראַסערין) .
פראן (ב) פראן (קס"ר , אין אדם) ומפריוין
 באצבעותיהם

[מד] פורה (ירו' ז"ק ז) חד זכר נש אפיק פלמירא צפורה עבר חמרא ותצריה כו' ח"ל לא
 חייב לך כלום ; פי' הפני משה [אחרי שהגיה "צפורה"] הוליא חיזה חפן ועדי
 על כתיפו לשוק כו' כחלת עיניך ועדיה עדי (יחזקאל כג) ת"י אחקינת שוקין ומנית פלמורין ,
 הערוך , וע"ש שמוכרין שם חפנים ותכשיטים נקרא הדבר והחפן "פלמירה" כו' ; ולדעתי הכי
 פירושיה , ובלא הגהה : פלמירא הוא בעין חיבה וחנות (בודע , לאדען) לסחורה ,
 שיכולים להניעה ולהניב אותה כרלוס , [כדרך שעושים ציוס השוק] עיי"ע פלמירא ח . וזה
 הוליא חת חנותו לחוץ יותר מסדר יתר הפלמירים העומדים שם בפורה *πορρω* (פֶאָרווערטס ,
 ווייטער) וע"כ אמר ליה לא חייב לך כלום , כי אחיה גרמת בעלמך לזאת .

באצבעותיהם (דימשען, צייגען) מורים .
פרזא (תוס' ע"ז ח) פרזא שישראל
ועכו"ם כונסין לתוכה יין ; שם
כלי גדול .

פרזבטא (צמ"ר יא) ותענוגות בני
אדם „פרזבטא“ ; צ"ל
„פרובטא“ כבמדרש (טס"ר,
הנה מסתו) ע"ע, וענינו „מרחצאות“
וכמפורש בקה"ר (כנסתי) .

פרזביון (טס"ר, ישקני) תעשה את
פרזביון בינותינו *προσβεια*
(געזאנדרעטער) שליח .

פרזדיון (קסל' ג יא) ומני פרזדיון על
שבילא *praesidium*

(פאָסטען דיא מאן מיט טרופען בעזעטצט)
כע' פרסדאות .

פרזדימי (אג"כ ז) פרזודימיא היא ;
צ"ל „פרוזדגמא (בעפעהל)
ע"ע .

פרזל (גיטין פה.) הוי קא מפרזל
(צאפפעלן) מתעצם כמשתגע
להתק .

פרח ת' וכצפעוני יפריש (משלי כג לב)
וכחורמנא יפרח, וכן ת' משלי ז
(נג) דמפריח גירא (שמעכען, דורכדרינגען)
מע' פרח ה .

פרח ביל ה (תוס' טזיע' ה) האוג והפרח
בילה ; נקרא גם „פרח הלבן“
(ינו' טזיע' ז) מין פרח בשמי [תוה"א ח"ב
הערה טז]

פרט (מעסר' ג) הפורט סלע
(וועכסלען) שמחליף סלע
בפרוטות .

פרט (וי"ר כח) פרטי דיהודאי
πρωτη (פֿאַרנעהמסטע)
החשובים .

פרט (גיטין מז) שדר פרטתא
בביתיה *paratus* (איינריכ-
טונג, רעגולירען) אגרת מסדר כל
דבריו ועניניו למחלקותיהם, והיטב פי'
רש"י „שמר צוואה“ .

פרטום (ספרי זרכה) והלא לא
ח 8

כבש (יהושע) אלא פרטום זה קמן
partes (מהייל, געגענדר) כחו ונוף .

פרטום (ילמד' שופסי') ומעמיד להם
פרטומין ומביא ב' הלוחות ;
נראה שצ"ל „פרטומים“ *προστατης*
(פֿאַרשטעהער) מנהיגי ומתקני עניני
המדינה, וממלאים מקומם לכל הדרוש
להם .

פורטענא (טס"ר, פשמתי) פורטענא
לא עקצה בהם (פלאָה)
מין פרעווש עוקץ .

פרוטרוט (ינו' מז' ה) במכנים
פרוטרוט ; פי' פרוטה
פרוטה, מעט מעט .

פוריא (ריש רז"ר) נפל שעריהון דפוריאי
(פֿרוכט) פירות, מע' פר ב .

פרוים (צמ"ר יב) עשי לה פרוים, מע'
שאח"ו .

פריומא (טס"ר, עמודיו) וי"ג פרמא
ע"ע *φορημα* (טראגזעסעל)
מין כסא וחופה ינשאו בם הנשים
העדינות .

פורייתא (שבת קכא:) כע' פוריאי ג
(עהעבעט) .

פרייתא ת"י צמיד פתיל (צמד' יט טו)
פרייתא *φρασσα* (שמאָפ-
פֿען) כסוי לסתום .

פרך (א) (צ"ר מה) עתיד לך פרוכי ;
צ"ל „פרוכי“ *φορβια* (האַלפֿ-
טער) רסן .

פרך (ב) ת' יבש היה (איכה ד ח) פריך
(הארט ; בריכיג) מע' פרך ב .

פרך (ג) תר' מלילות (דברים כג כו)
פרוכין (טראַקענע אָהרע) .

פרכיד (ח"י צמדזל לד ו) פרכידוי ; צ"ל
„פרכידוי“ (פֿאַרשמערטע)
מל"מ, עיי"ע פרוור, או יהיה הנוס'
„פרכידוי“ *περιχορος* (אומגעגענדר, בע-
צירק) כע' פרכורין בהשמטה .

פרומא (קדושין נג:) פרומא דשכרא ;
צ"ל „פרומא“ *προ-ζυμαω*
(פֿאַר ד' געהרן) משקה השכר בעודה
מתוקה

מתוקה טרם יבדלו השמרים, עי"ע.
פרמוזע (ירוש' כלחיס ח) פלוסלום
פרמועה; כע' פלוסלם (א)
ארט פייגע באהנען) עי"ע פלוסלם.

פרן (ינו' ז"מ ה) מפרין על חנות וספינה,
עי"ע פרו א לעיל.

פרנא (ירוש' כמוצות ז) אייתון פרנא
(היראטהם קאנטראקט) מערך
פרן ד.

פרנגן (מ"ס ה ח) היא שיראה פרנגן,
וי"ג "פרנגין" צ"ל "פרנדא" ע"ע
שאח"ז.

פרנדא (סוטה מז:) במלו שירי
פרנדא *ferandinis* בלשון
איטאלי; מין בגד של משי טוב.

פרם; בערך בית הפרם.

פרם (גיטין לז.) פורסא דמילתא
pars partes (פערריכטונג)
תקנה.

פרם ת' מסך (שמות לה טו) פרסא
(פארהאנג) מ"מ (תהלים קה
לט) פרש ענן למסך.

פרסא (ת"י שמות יב לא) ד' מאה פרסי
(מיילע) שם מדה הארץ; בל'
פרס פארסאנג"א בערך ג' רביעיות
מפרסא געאגראפיה.

פרוסדא (מ"ז ז) פרוסדא בית דינא
προστυρα (פאָר ד'
טהיר) מקום מקורה שלפני פתח הבית;
כע' פרוודור.

פריסדקי (ע"ז סה:) דמייתי פריסדקי
בהדיהו; אולי יש לגרום
"פריסדקי" *testaceus* (אירדענע געשירר)
כלי חרס.

פרסאגמא (ז"ר מז) כע' פרוודגמא
(בעפעהל) פקודה.

פרסטו קיסרין (מד' תהלו' יז) ששלח
להם פרוסטו קיסרין שיגבו המס
προστατης פרסטו (אויפזעהר)
caissier (קאסיר, אייננעהמער)
גובה המסים ע"ע לקמן, ופירושו "ראש

ומשניה על גובי המסים.
פרסטיא (דברים ה) פרסטיא שלו
עוברת; צ"ל "ספורטיא"
speratum (האפֿנונג) תקוה.

פרסטן (ירוש' שזיע' ו) ג' פרסטניות
שלה (יהושע); צ"ל "פרסטניות"
(איינריכטונג, פֿערגלייכונג)
אופנים וסדרים.

פרסן (ז"ר יח) שלא תהא פרסנית
(הערומלוויפערן) אוהבת לילך.

פרסן (ז"ר סה) תרין אדרועין
דאבונן (יעקב) כתרין
עמודין דפרסופיא (בילד-זיילע) עמודי
זכרון [בתבנית אדם], ע"ע פרצוף.

פרסתן (חולין ס.) שור כרסתן ופרסתן
(ד' גראַסקלויאיגע) בעל פרסות
גדורות.

פרסתקא (ירוש' כלחיס ח) הוה
ממשקיא פרסתקא יין
מבושל; צ"ל "פסתקא" *πιστακαη*
(פיסטאצייענבוים) מין אילן.

פרסתקא (חולין קמ:) ואהדר לה
רבא פריסתקי ותפסה
περιστοεχιζω (רינגס אום שטעללען,
בעסער וויא דער יעגער דאס ווילד מיט
שטעללנעטצען) צודים ומצודות.

פרע ת' ספץ (משלי כה יח) פריעא,
וי"ג פריעא (בייל) בערך
פרע ב.

פרע; בלס"ו פר"ע (בליהען, וואַכ-
סען) כמו "פרח", ובל"מ
"גדל פרע".

פרע (תהלות ח) הסככות והפרעות.
(נדס נז.) אבנים פרעות
היוצאות מן הגדר (הערפאָרראַגענד),
כע' פרח ה, עיין ריש אות עי"ן.

פרע ל"מ (שמות לז כה) פרוע הוא
(פֿערווילדעט, אונגעהאַרצאָם).
פראי.

פורען תר' שוטרים (דברים טז יח)
פורענן (פאָליצייא, פאָללציהער).
ושם "שומר" מלשון אם תשים משטרו
(חיוב)

(איוב לח לג) שומרי הסדר (אָרדענונג).

פרפונדא (חוס' ז"מ ח) נתנו

במקטורין לאחוריו, יתנהו

בפרפונדא; מלה מורכבה מן „פרא“

πρὸ (פֶּאָר, פֶּאָרן) לפני, ביחס המקום,

ומן „פונדא“ funda (גורט-בייטעל) פי

כיס חגורתו מלפניו.

פרפריין (ז"ר יז) אית (בהקדירה)

פרפריין *farfara* (הויפֿ-

לאטיך) מין ירק נאכל ע"י הדחק הנקרא

בש"ס גם „קקולי“ מל"י *κακαλία* שעליו

אמרו (פסחים קיד.) דאכל קקולי

אקיקלי דמתא יתיב.

פראפורנין (ז"ר ס) בע' פון ד.

פריץ (סעניט כד:) פרצי ברפתא (גרינג-

שאַטצען) מע' פריץ ג.

פריצד (ת' איוב יד יא) בית פרצידהון;

כע' פריצד (וואססערבעהעלטער).

פריק; פריקה וטעינה, מל"מ (זרחשי

כז מ) ופרקת עולו (אבראדען,

בעפֿרייען, הערונטער נעהמען).

פריק מי שנפרקה ירו (שנת קמו) (אויס-

גערענקט) שיצאה מפרקה.

פריקא, פרקות א ת' מפרקת (שמ"ח

ד ית) כע' פרקד (נאקען,

האלו).

פריקא (יזמות סד:) אעקור מפריקא

(לעהרע) הדרשה והלמוד לישך

ולתרץ הטענות והקושיות עפ"י כללי

חז"ל.

פריקדן (סה"ר, מי זאת עולה) נטל

פריקדן וכרכו על צוארו; צ"ל

„פוקרין“ (שור פֶּאָן וואָללע) ע"ע.

פריקלא (ירו' סנסדרין ג) כד עאל

פריקלי בצפורי *praecello*

(הערשען, פֶּאָרשטעהען) ענין ממשלה

ומושל; ואולי הוא שם איש.

פריקליט (ילמד' רסה) אפילו יש לו

פריקליטין ומרקלין במקום

אחר ואין לו אלא הסף בא"י; צ"ל

„פריקמנין“ (פֿיש-טויכע); או „פריקליין“

(פּאַלאַסמע).

פרקמוס (ז"ר עז) אמר לו (יעקב

דהמלאך) פרקמוס פרקמוס;

צ"ל „פרמקוס“ *φαρμακους* (צויבערער).

פרור (ירו' זרכוס ו) פיתא ופרור

אומר על הפרור; מעשה

קדירה, מל"מ (זמד' יא ח) ובשלו בפרור

(טאָפּף), ומוזה (זינס יד.) עץ הפרור

(קאָבלעפֿעל).

פרור ל"מ (ישעי' כד יט) פור

התפוררה ארץ (צערברעק-

לען; בראַקען, קרימכען) עי"ע פרא.

פרור ת' הדודי חרש (איוב מא כז)

פריורן דחדדין היך חספא

(שטיינכען, קיזעל) כע' פרד ב.

פרש (ת"י ויקרא כז) יפריש פרוש

דנדרא (ערקלאָרען, בעשיי-

דען) (מגילה כז:) ולא ידע פירושא;

באור הדבר, מל"מ.

פרש תר' תרימו תרומה (זמד' טו

יט) תפרשון אפרשותא

(העבע).

פרשה (זרכוס יג.) פרשת שמע (אב-

שנישט, אבטהיילונג) כערך

פרש ג.

פרש טוקטקלין (ירו' זכמו) עיר של

זהב; מין תכשיט בציוור חבנית

ירושלים.

פרשע, בערך פי רשע.

פרת (ת"ר' סה"ט ז ג) היך עוברא

דמתפרנס מן פרתיה (נאבעל)

טבור, מע' פרת ג.

פרתיא תר' את החציר (זמד' יא ס)

ית פרתיא *πρασον* (לויך)

כרתי, מין בצל.

פש (זכחיס קיג:) והא לא פש (איבריג)

נותר ויותר, מע' פש ב.

פשט (עירובין יז) ד' דיומדין וד'

פשוטין (איינפֿאַך, געוועהנליך,

נאטיירליך) באופן השכיח ונמצא.

פשט (אי"ר, היו צדיה) פשט עליה

ק' פרקין (לערנען) ענין למוד ; ולפעמים ענינו "רחזור על למודו" (ווידערהאלען). (שמו"ר מז) לומד תורה ביום ופושט אותה בינו לב"ע בלילה .

פשיון ע"ע פסיון לעיל .

פשר (פסקתא יג) פשרתי הימד את הכלב (פערמיטטעלן; בערוהיגען).

(א) **פת** (צ"ר מה) בפתי רמשא ; עיי"ע אפתי" (געגען) קירוב זמן ; או הוא כמו פאתי" ענין פאה וקצה הדבר (אנפאנג, ענדע) .

(ב) **פת** (צרכות נח) פתוי-הראש (צאטשיג, ווייכסעלצאָפּף) ששיער ראשו מסובך ; וי"מ שראשו שטוח ורחב ולא עגולי, מע' פת ד .

פּוּתָא (שנת סז) [לענין רפואת צמח פואה] נפל פּוּתָא בבירא *futum* (א' וואסער געשירר) כלי שאיבה [כראמרינן פתיא אובמא" ע"ע] פ' נפל הדלי בתוך הבאר [עיי"ע כרס לעיל ובהערה שם] .

פיתא (ירוש' צינה ה) ר"א כו' הורי פיתא לארסקינוס ; צ"ל "למיפא פתא" [מה] .

(א) **פתגם** תר' דבר (יהושע ט כד) פתגמא . (עזרא ד יז)

פתגמא שלח מלכא (וואַרט, בעפעעהל) . (ב) **פתגם** תר' לפי חרב (יהושע י לב) לפתגם דחרב (שאַרפֿע) .

פתח (מנחות קג) נדר ופתחו עמו (אַפֿנונג ; בעפֿרייען) . (ירו' סנה' ג) אלא אנו מפתחא ; פי' להיכן המליט והציל עצמו .

פתיה (כלאים ג) ג' תלמים של פתוח (פֿאַליגען) ענין חרישה, מל"מ (ישעי' כח) יפתח וישרד .

פתיחא (שמות ד יא) פתיחא או עיורא (זעהענדער) פקוח עינים .

פתי (תהלים קד כה) ופתי תחומין (ד' ווייטע) רוחב ומרחק .

פּוּתִיָּה (ירו' כתובות ז) ולא תצבי בשור פותיה ; נראה שצ"ל "בשותפותיה" [מון] .

פתכר

[מה] פיתא (ירוש' צינה ה) ר' לעזר כו' הורי פיתא לארסקינוס בשבתא ; פי' הק"ע שמוחר לשאת אדם שמו פותא להשר כו' ; אבל מלבד שאין נועם בצלוח זה, עוד נמלא מפורש בירושלמי בשני מקומות (שבועית ד, סנהדרין ג) שכתוב בלשון "הורון למיפא לארסקינוס בשבתא" [וכן אמרו שם שהורו למיפא חמיע בססחא] וצ"ל כו' פיתא פה כמשמעו, וחסר מלת "למיפא" .

[מון] פותיה (ירו' כתובות ז) מעשה באחד שראו אותו נוטן את פיו על פיה שלה, אחת עובדא קומי ר"י אמר תיפוק בלא פרן, והוויין קרובי' ערכין ואמרין אין שוטה היא תיפוק בלא פרן [פי' הפני משה, א"ס שוטה היא ולא תהי' יודעת לתת אמתלה לדבריה מפני מה עשתה כך אז חלא בלא כתובה] והקרבן עדה גרס להיפך, "א"ס שוטה היא (א"כ היה זאת רק מחמת שטות) תסב פרן שלי" [ואין לית שוטה היא תסב פרן שלי" [פי' הכתובה בשלימות] אמר לון ר' מנא אייתון פרנה [פי' השטר כתובה] וניקרנייה, אייתון פרנה ואשכחון כתוב בגווה אין הדא פלונית תסב להדין פלוני בעלה ולא תצבי בשור פותיה תהוי נסכה פלגות פרן כו'. ופי' הפני משה "שור לשון הבטה כלומר שתשנא אותו ולא תרצה בהבטת פניו כו'. ולדעתי מלות "שוטה" במאמר הזה אינו לשון שטות, כ"א כמו שוטה בחורה בסין, או בסמ"ך, כדאמר שם על מאמר זה עלמנו "מנשקין שוטה" ופירוש אין שוטה היא (אבטריניגע) שרואים אותה הולכת בדרכך רע כו', ומלות "בשור פותיה" הוא מע"ס, וצ"ל מלת אחת בשותפותיה, פי' בחברתו, חרגוס והיא חברתך ואשה בריתך (מלאכי ב יד) והיא שותפתך, ופירושו "שלא תרצה מזדה להיות בחברתו כו' ."

פתכר בלס"ו (בילד , גאטצענבילד) פסל ואליל .

פתל ת' ונלוזים (משלי ז טו) ומפתלון (פערדרעהט ; הינטערליסט) .

פתלגא ת"י פתלתול (דברים לז ה) פתלגא (פערשלאגען , פער-דרעהעט) .

פתם (ירו' שנס יג) צד הוא בפתם ; צ"ל "בפתם" בסמ"ך *πιθος* (א' טאָננע) בערך פתם [וכן הוא שם (זילס ד) בטי"ת] .

פתמנא (ת"י דברים לז לג) לרישי הוא פתמנא (גיפטיגע) פתנים .

פתפות (סה"ר, סמכוני) פתפותי ביצים יש כאן . (ירו' סנסדרין יא) פתפותי ביצים היו שם ; כמו בש"ס (שנס קט .) פעפוע ביצים (א' מישען , מישמאש) דבר מעורב ואיננו מבורר .

פתק (ז"ק ו .) פותקין ביבותיהם (ליו-טען) ענין המשכה והעברה .

פתקא (חולין לא .) לעפר דכולי פתקא ; כמו , פקתא" (טהאל) שדה ובקעה .

פתקם (ספרי האזינו) ; כע' אפיטקום לעיל (קאָנזור) .

פתר (ירו' ז"מ ספ"ד) ר"א מלחא הוי מפתר סרדוותיה ; בערך פשר ב (לוייל-מאָנען) פי' שהחם אותם כדי שיתראו רטוב (פריש) ושמן , ומלת סרדוותיה , צ"ל "סרקוותיה" *σαρκος* (פלייש) עי"ע סקרייא .

פתר (ירו' ע"ז ז) פתריה רברבייא *ποτρων* (פרינק-געשירר) כמו פוטירן בטי"ת בערך פטר ה .

צ

צב מל"ם (ליוז ז ה) הלא צבא לאנוש (בעשטיממונג, דיענסט-צייט) .

צב ת' ונטעו גנות (ירמי' כט ה) וצובו גנין (פלאַנצען) .

צבא (ויקרא יא כט) וצבא לזנוהי (קראַטע) ל"מ .

צוב (ירו' פירוזין ה) בעשויים צובה ; כמו "חצובה" (דרייפוס) עי"ע .

צבעא (ת"י ויקרא יא יג) צבעא יתירה (פֿינגער , צעה) מל"מ .

צבר (ירו' שנס ד) צבר של קורות (שיכטע) כע' סואר .

צבת (א) (סוכס נז .) וצבתן בסימא (געזעללשאַפֿטס) ענין אגודה וחברה , מע' צבת ג .

צבת (ב) (תמיד ז) ושייפי להו בחבלא דצבתא . (ע"ז טה ;) בצבתא לנגבן ; כמו סבתא וסיב (באסט) , או הוא מע' צבת א .

צד (א) ת' התעיק עיניך (משלי כג ה) אין תצד עיניך [ת צר הוא ט"ס] בלס"ו צ"ד (בליקען ; ליינקען) ענ' הבטה .

צד (ב) ת' ולא ישיגו (משלי ז יט) ולא צידין (עמפֿאָנגען , געניסען) כהוראת מלת *capto* בל"ד .

צד (ג) (ת"י שמות כח ט) ואין לציד בריה , (שס יט טו) לא תקרבון לצד אתתא (בייאואָהנען) ענין ביאה .

צד ; (ארט אונד ווייזע) עי"ע כיצד .

צדא (דניאל ג יד) הצדא שדרך מישך ? (איזט עם וואָהר) האם אמת הדבר ? ולר"ק הוא ענין לעג (פֿער-האָנונג , פֿערשפּאַטטען) וכן ת' לוּעג לרש "דמצדי למסכנא" .

צדד ת' ותשם בפוך (מ"ז ט ל) בצדידה (שמינקע) מין צבע פמראה כחול .

צודנייתא (שנס קלו .) צודנייתא בעית למיכר ; צ"ל "צודנייתא" *σωραον* (געזעללשאַפֿטס מאהל) סעודת מריעים , ע"ע צורני .

צדה ת"י פאת ראשיכם (ויקרא יט כז) צדהי ראשיכון ; כמו "צדעי" (שלייפֿע) כדמפרש במכות (כ ;) זה המשוה